

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
परिपत्रक क्रमांक :- भाप्रसे-२१०५/प्र.क्र.७४/०५/९,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- ६.१२.२००५

वाचा - १) सामान्य प्रशासन विभाग परिपत्रक क्रमांक -

भाप्रसे-२१८७/४०२९/९, दिनांक ११.०७.१९८८

२) सामान्य प्रशासन विभाग परिपत्रक क्रमांक -

भाप्रसे-२१९३/(३०/९३)/९, दिनांक ३०.०१.१९९३

३) केंद्र शासनाच्या कार्मिक व प्रशिक्षण विभागाची क्रमांक -

31011/7/97-Estt.(A), दिनांक २८.०७.१९९८ ची
अधिसूचना (सोबत)

परिपत्रक -

उपरोक्त विषयावरील या विभागाच्या संदर्भाकित आदेशान्वये भारतीय प्रशासन सेवेच्या अधिकाऱ्यांना रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्याबाबत सर्वंकष सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. तथापि, काही क्षेत्रीय कार्यालयांकडून या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन होत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे. यास्तव, उपरोक्त आदेशांमध्ये अधिक सुस्पष्टता आणण्यासाठी व विभागीय/प्रादेशिक स्तरावर आदेश निर्गमित करताना होणाऱ्या त्रुटी टाळण्यासाठी भारतीय प्रशासन सेवेतील अधिकाऱ्यांना रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्यासंदर्भातील काही महत्वाच्या सूचना पुन्हा निदर्शनास आणण्यात येत आहेत.

१. अर्जित रजेच्या कालावधीतील रजा प्रवास सवलत :-

राज्य संवर्गातील भा.प्र.से.अधिकाऱ्यांना अर्जित रजेच्या कालावधीत रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्यासाठी सामान्य प्रशासन विभाग हे सक्षम असल्याने, अधिकाऱ्यांनी त्यांच्या अर्जित रजेच्या अर्जासह रजा प्रवास सवलत उपभोगण्यासंदर्भातील विहीत नमुन्यातील अर्ज (परिशिष्ट अ) यथोचितरित्या भरून तो विहीत मार्गाने पुढील कार्यवाहीसाठी सामान्य प्रशासन विभाग/ का.क्र.१० यांच्याकडे शासनाचा निर्णय घेण्यास पुरेसा अवधी मिळेल अशा बेताने म्हणजे कमीत कमी १५ दिवस आधी पाठविण्यात यावा.

२. नैमित्तिक रजेच्या कालावधीतील रजा प्रवास सवलत :-

राज्य संवर्गातील भा.प्र.से. अधिका-यांना नैमित्तिक रजा व त्या कालावधीत रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्यास सक्षम असणाऱ्या प्राधिकाऱ्यांची यादी व त्यांनी करावयाची कार्यवाही या विभागाच्या संदर्भाकित दिनांक ११.०७.१९८८ च्या परिपत्रकातील परिच्छेद ५ व १० मध्ये व परिपत्रक दिनांक ३०.०१.९३ मध्ये सविस्तर नमूद करण्यात आली आहे. असे असतानाही क्षेत्रिय स्तरावरील काही भा.प्र.से. अधिकाऱ्यांचे नैमित्तिक रजा व त्या कालावधीतील रजा प्रवास सवलत उपभोगण्यासाठी परवानगी देण्याबाबतचे विहीत नमुन्यातील अर्ज (परिशिष्ट अ) अर्ज या विभागाकडे प्राप्त होतात. वस्तुतः असे अर्ज उचित स्तरावर निकाली काढले जाणे आवश्यक आहे. त्यासाठी वर नमूद केलेल्या परिपत्रकातील तरतुदीनुसार सक्षम प्राधिकाऱ्यांची सुधारित यादी खाली नमूद केल्यानुसार आहे. त्यानुसार संबंधित सक्षम प्राधिकारी यांनी उचित कार्यवाही काटेकोरपणे करावी व रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्यात आल्यास त्याची एक प्रत या विभागाच्या (सा.प्र.वि.) का.क्र.९, ९-अ व १० यांना न चुकता पाठवावी.

भा.प्र.से. अधिकाऱ्यांचे पद	सक्षम प्राधिकारी
१. मंत्रालयातील अपर मुख्य सचिव, प्रधान सचिव व सचिव	मुख्य सचिव
२. विभागीय आयुक्त	प्रधान सचिव(महसूल), महसूल व वन विभाग
३. विभागीय अपर आयुक्त, जिल्हाधिकारी, अपर जिल्हाधिकारी	संबंधित विभागीय आयुक्त
४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	संबंधित विभागीय आयुक्त
५. सहायक जिल्हाधिकारी/परिवीक्षाधीन सहायक जिल्हाधिकारी	संबंधित जिल्ह्याचा जिल्हाधिकारी
६. मंत्रालयातील सह सचिव, उप सचिव (भा.प्र.से. अधिकारी असल्यास)	संबंधित विभागाचे सचिव
७. विविध मंत्रालयीन विभागाच्या नियंत्रणाखालील विभागप्रमुख पदावरील भा.प्र.से. अधिकारी	संबंधित विभागाचे सचिव
८. महाराष्ट्र शासनाच्या अधिपत्याखालील महामंडळावरील तसेच महानगरपालिका व शासनाच्या	संबंधित विभागाचे सचिव

इतर उपक्रमांवरील भा.प्र.से.अधिकारी
(केवळ आयुक्त व व्यवस्थापकीय संचालक)

९.	महामंडळे/उपक्रम यांच्या व्यवस्थापकीय संचालकांच्या अधिपत्याखालील इतर भा.प्र.से. अधिकारी व महानगरपालिकांमधील अतिरिक्त आयुक्त/उपायुक्त	व्यवस्थापकीय संचालक/ आयुक्त, महानगरपालिका
१०.	विभाग प्रमुखांच्या आस्थापनेवर कार्यरत असणारे भा.प्र.से.अधिकारी	विभागप्रमुख

३. कुटुंबियांसाठी रजा प्रवास सवलत :-

यासंदर्भात भारतीय प्रशासन सेवेतील अधिकाऱ्यांना, नैमित्तिक रजेच्या कालावधीत रजा प्रवास सवलत उपभोगण्यास परवानगी/मंजूरी देण्यास सक्षम असलेले प्राधिकारी अशा अधिकाऱ्यांच्या कुटुंबियांना, संबंधित अधिकाऱ्यासमवेत किंवा अन्यथा केवळ कुटुंबियांना स्वतंत्रपणे (एकत्रित किंवा निरनिराळ्या वेळी) रजा प्रवास सवलत (स्वग्रामी किंवा भारतात कुठेही, जसे नियमानुसार अनुज्ञेय असेल तसे) उपभोगण्यास विहीत अटींच्या व शर्तींच्या अधीन राहून परवानगी/मंजूरी देण्यासाठी सुध्दा सक्षम राहतील. मात्र, अशा आदेशांच्या प्रती कार्यासन-९, ९-अ आणि कार्यासन-१०, सामान्य प्रशासन विभाग यांच्याकडे पाठविणे अनिवार्य राहिल, याची प्रकर्षाने नोंद घेण्यात यावी.

४. आदेशात समाविष्ट करावयाच्या महत्त्वाच्या बाबी :-

भा.प्र.से. अधिकाऱ्यांना क्षेत्रीय कार्यालयाकडून मंजूर करण्यात येणाऱ्या नैमित्तिक रजेच्या कालावधीतील रजा प्रवास सवलतीबाबतचे आदेश सदोष असतात, असे काही प्रकरणी दिसून आलेले आहे. सदर ओदशांमध्ये, इतर गोष्टींबरोबरच योग्य ते गटवर्ष, भेट द्यावयाचे निश्चित ठिकाण व कुटुंबातील सदस्यांची नावे समाविष्ट करणे अत्यावश्यक आहे. त्यासाठी नमुन्यादाखल आदेशाचे प्रारूप सोबत जोडले आहे.

५. गटवर्ष :-

राज्य शासकीय कर्मचारी व केंद्र शासकीय कर्मचारी यांच्या रजा प्रवास सवलतीच्या गटवर्षात फरक आहे, याची कृपया नोंद घेण्यात यावी. सध्या राज्य शासनाचे गटवर्ष २००१-२००४ असे असून, भा.प्र.से. अधिकाऱ्यांसाठी सध्या चालू असलेले गटवर्ष सन २००२-२००५ असे आहे. सदर गटवर्षात अधिकारी २००२-

२००३ साठी एक व २००४-२००५ साठी एक अशा एकूण दोन सवलतींचा लाभ घेऊ शकतात. उपरोक्त दोन सवलती ते पुढीलप्रमाणे घेऊ शकतात -

- i) दोन्ही सवलती स्वग्रामी जाण्यासाठी,
किंवा
- ii) पहिली सवलत भारतात कोठेही येण्या-जाण्यासाठी व दुसरी स्वग्रामी जाण्या-येण्यासाठी
किंवा
- iii) पहिली सवलत स्वग्रामी व दुसरी भारतात कोठेही जाण्या-येण्यासाठी

कोणत्याही परिस्थितीत ४ वर्षांच्या गटवर्षात भारतात कोठेही जाण्या-येण्यासाठी २ सवलती अनुज्ञेय असणार नाहीत.

भा.प्र.से. अधिकाऱ्यांसाठी (किंवा अ.भा.से. अधिकारी) **यापुढील गटवर्ष २००६-२००९ (२००६-२००७ व २००८-२००९)** असे राहणार असून त्यातील सवलती उपभोगण्याचा कालावधी या परिपत्रकातील परिच्छेद ५ व ६ मध्ये दर्शविलेल्या कालावधीच्या धर्तीवर राहील.

६. गटवर्ष उपभोगण्याचा कालावधी :-

सन २००२-२००५ ची सवलत उपभोगण्यासाठीचा नियमित कालावधी व वाढीव कालावधी पुढीलप्रमाणे राहील-

अ.क्र.	गटवर्ष	सवलत उपभोगण्याचा नियमित कालावधी	नियमित कालावधीच्या सवलतीच्या मुदतीत (Grace Period) सवलत उपभोगण्याचा वाढीव कालावधी	वाढीव कालावधीचा लाभ घेण्यासाठी अट
१.	२००२-२००३	१.०१.२००२ ते ३१.१२.२००३	३१.१२.२००४ पर्यंत	नियमित कालावधीत उपभोगलेली नसावी
२.	२००४-२००५	१.०१.२००४ ते ३१.१२.२००५	३१.१२.२००६ पर्यंत	नियमित कालावधीत उपभोगलेली नसावी

एखाद्या अधिकाऱ्याने नियमित कालावधीत व त्यानंतरच्या वाढीव कालावधीत रजा प्रवास सवलत उपभोगली नसल्यास त्या अधिकाऱ्याचा संबंधित २ वर्षांच्या गटवर्षावरील हक्क (Title) व्यपगत झाला असल्याचे समजण्यात येईल.

७. कार्योत्तर मंजूरीची प्रकरणे (Ex-post facto Sanction) :-

रजा प्रवास सवलतीच्या नियमांनुसार अधिकाऱ्याने भेट द्यावयाचे ठिकाण प्रवास सुरु करण्यापूर्वी कळविणे अत्यावश्यक आहे. केंद्र शासनाच्या क्र. ११०२२/१/२००२-AIS(II), दिनांक १८.०४.२००२ च्या पत्रानुसार, असे स्पष्ट करण्यात आले आहे की, एखाद्या अपवादात्मक प्रकरणी रजा प्रवास सवलतीअंतर्गत भेट द्यावयाचे ठिकाण हे प्रवास सुरु होण्यापूर्वी कळविले नसल्यास व ते नंतर कळविण्यात आल्यास, सदर विनंती ही शासकीय कर्मचाऱ्याच्या / अधिकाऱ्याच्या मर्यादेपलिकडील परिस्थितीमुळे/कारणामुळे उद्भवली आहे, अशी विभागाच्या सचिवांची खात्री झाल्यास ते अशा प्रकरणी अधिकाऱ्याला/त्यांच्या कुटुंबास रजा प्रवास सवलतीसाठी कार्योत्तर मंजूरी देऊ शकतील.

उपरोक्त सूचनांनुसार, अधिकाऱ्याने रजा प्रवास सवलतीअंतर्गत कार्योत्तर मंजूरीची मागणी केल्यास, सदर मागणीसंदर्भात, सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी कार्योत्तर मंजूरीची मागणी कोणत्या परिस्थितीत करण्यात आली आहे, याबाबतचे समर्थन संबंधित अधिकाऱ्याकडून घेऊन अशी प्रकरणे निर्णयासाठी प्रधान सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२ यांच्याकडे पाठवावीत. अशी प्रकरणे कोणत्याही प्रकारच्या रजेसंदर्भातील असली तरीही त्यावर विभागीय/प्रादेशिक स्तरावर निर्णय न घेता ती निर्णयासाठी सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठविणे अनिवार्य राहिल, याची कृपया नोंद घ्यावी.

८. अनुज्ञेय वर्गानुसार मंजूर करावयाची रक्कम :-

केंद्र शासनाच्या कार्मिक व प्रशिक्षण विभागाच्या क्रमांक-३१०११/७/९७-इएसटीटी (ए), दिनांक २८.०७.१९९८ च्या अधिसूचनेतील तरतुदीनुसार, अधिकाऱ्यांना त्यांच्या वेतनानुसार अनुज्ञेय वर्गाने प्रवास करता येईल व त्याची रक्कम सदर आदेशांत व संदर्भांकित शासन परिपत्रक , दिनांक ११.०७.१९८८ मध्ये ठरवून दिल्यानुसार व यासंदर्भात वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशानुसार अनुज्ञेय राहिल.

९. रजा प्रवास सवलत मंजूर करण्यासंदर्भातील अधिकाऱ्यांची प्रकरणे, या संदर्भातील सामान्य प्रशासन विभागाच्या वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशानुसार काटेकोरपणे तपासण्याची दक्षता सर्व सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

सही/-

(सीमा व्यास)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
४. मुख्य सचिव/अपर मुख्य सचिवांचे स्वीय सहायक,
५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-एक व दोन, महाराष्ट्र, मुंबई व नागपूर,
६. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) - एक व दोन, महाराष्ट्र, मुंबई व नागपूर,
७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
८. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
९. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
१०. सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
११. सर्व विभागीय आयुक्त,
१२. सर्व जिल्हाधिकारी,
१३. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
१४. महसूल व वन विभाग/फ-७, मंत्रालय, मुंबई,
१५. गृह विभाग/पोल-१, मंत्रालय, मुंबई,
१६. वित्त विभाग/सेवा-५, मंत्रालय, मुंबई,
१७. सामान्य प्रशासन विभाग/कार्यासन-९-अ व १०, मंत्रालय, मुंबई,
१८. मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभाग,
१९. मंत्रालयाच्या विविध प्रशासकीय विभागांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व प्रादेशिक कार्यालय प्रमुख,
२०. महाराष्ट्र राज्याच्या सेवा संवर्गातील भारतीय प्रशासन सेवेतील सर्व अधिकारी,
२१. महाराष्ट्र शासनाच्या अधिपत्याखालील सर्व सार्वजनिक सेवा उपक्रम,
२२. निवड नस्ती.

त्यांना विनंती करण्यात येते की, भा.पो.से.

व भा.व.से. अधिका-यांबाबत उपरोक्त सूचना

लागू करण्याबाबत त्यांनी स्वतंत्रपणे निर्णय घ्यावा.